EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 23.08.2005
KOM(2005) 385 slutlig

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

OM GEMENSKAPENS UPP- OCH UTLÅNING UNDER 2004

{SEC(2005) 1053}

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning ... 3

1. UPPLÅNINGEN 2004 ... 3

2. UTLÅNING I TREDJE LAND ... 4

2.1. Översikt ... 4

2.2. Gemenskapens makroekonomiska stöd ... 4

2.3. EIB:s utlåning under 2004 i Central- och Östeuropa, Medelhavsområdet, Asien och Latinamerika samt Sydafrika ... 5

2.3.1. EIB:s mål och prioriteringar ... 5

2.3.2. EIB:s utlåning ... 6

2.3.3. Riskdelning ... 6

2.3.4. Samarbete med andra institutioner ... 7

2.4. Utlåning till länder som skrivit under Lomékonventionerna och Cotonouavtalet ... 7

3. BUDGETKONSEKVENSER AV UTLÅNINGEN ... 7

3.1. Garantier ur budgeten ... 7

3.2. Räntesubventioner ... 8

3.3. Riskvilligt kapital ... 8

INLEDNING

Enligt rådets beslut om gemenskapens låneinstrument skall kommissionen varje år informera rådet och Europaparlamentet om hur dessa instrument har använts.

När det gäller utlåningen till länder utanför Europeiska unionen är kommissionen enligt beslut från 1997 och 2000[1] skyldig att årligen underrätta rådet och Europaparlamentet om hur de lån från Europeiska investeringsbanken (EIB) som garanterats genom gemenskapsbudgeten använts i Central- och Östeuropa, Medelhavsområdet, Latinamerika och Asien samt Sydafrika. Samma skyldigheter utvidgades till att omfatta ytterligare beslut (hänvisningar till beslut räknas upp i fotnot nr 4).

För att uppfylla denna upplysningsskyldighet beskrivs i rapporten utlåningstransaktionerna för varje område. För att komplettera bilden av utlåningsverksamheten innehåller rapporten även en kort sammanfattning av gemenskapens makroekonomiska stöd till tredje länder och av de räntesubventioner och garantier som är knutna till gemenskapslånen. Dessutom innehåller rapporten uppgifter om Euratoms utlåningsverksamhet.

Tabellerna i rapporten offentliggörs i ett arbetsdokument från kommissionens avdelningar. Hänvisningarna till tabellerna i texten refererar till arbetsdokumentet (se bilagan).

1. UPPLÅNINGEN 2004

För att finansiera den utlåning som rådet beslutat om har kommissionen givits befogenhet att ta upp lån, på respektive gemenskaps vägnar (EKSG, EG, Euratom), på kapitalmarknaderna. Med tanke på att kreditgivningsmöjligheterna inom ramen för det nya gemenskapsinstrumentet har utnyttjats fullständigt och att EKSG-fördraget löpte ut 2002 anskaffades inga medel genom dessa instrument under 2004. Upplåningen för makroekonomiskt stöd under 2004 gjordes för att bevilja ett lån till Bosnien och Hercegovina. Två upplåningar gjordes genom Euratomlåneinstrumentet för att finansiera lån till ett kärnkraftverk i Bulgarien.

Trots ovan nämnda faktorer ökade Europeiska gemenskapernas och Europeiska investeringsbankens samlade upplåning under 2004 med 18,8 % till 49,9 miljarder euro jämfört med 38,1 miljarder euro under föregående år (se tabell 1.1), huvudsakligen till följd av EIB:s ökade upplåning.

När hänsyn tagits till återbetalningar, avskrivningar och växelkursvariationer uppgick den totala utestående upplåningen per den 31 december 2004 till 216,6 miljarder euro, vilket är en ökning med 10,3 % jämfört med 2003 (se tabell 1.2).

Fördelningen av upplåningen mellan olika valutor (se tabell 1.3) visar en minskning av lån i euro från 54,9 % av alla emissioner under 2003 till 44,9 % under 2004, medan emissionerna i andra gemenskapsvalutor minskade från 19,1 % till 13,0 %. Lånen i valutor från länder utanför gemenskapen stod för en större del av upplåningen och ökade från 26,0 % till 42,0 % av den totala upplåningen.

[1] Beslut 97/256/EG vad gäller det första allmänna mandatet och 2000/24/EG, med senare ändringar, för det andra mandatet.

Emissionerna i dollar ökade från 23,0 % till 41,6 % på grund av marknadens stora efterfrågan på dollar med stöd av mycket låga räntor och en försvagning av dollarns växelkurs gentemot euron.

Låga räntor och osäkerhet om de ekonomiska och finansiella utsikterna gjorde att de europeiska institutionerna fortsatte att föredra lån med rörlig ränta. All upplåning under 2004 gjordes till rörlig ränta, jämfört med 99,3 % 2003.

Den sista upplåningen enligt gemenskapens nya instrument slutamorterades vid utgången av 2004.

2. UTLÅNING I TREDJE LAND[2]

2.1. Översikt

Det finansiella stödet till de tredje länder som slutit samarbetsavtal med gemenskapen tar sig olika former beroende på geografiskt område och vilka mål som eftersträvas. Det rör sig i regel om bilaterala lån (makroekonomiskt stöd eller betalningsbalansstöd) där gemenskapen bidrar till att återupprätta den makroekonomiska balansen i ett land. Kommissionen sköter dessa finansieringstransaktioner med utgångspunkt från rådets beslut.

I andra fall beviljas lånet endera i form av direkt finansiering av enskilda projekt eller globala lån till banker som i sin tur tar på sig uppgiften att fördela medlen mellan lokala projekt av mindre omfattning. EIB förvaltar dessa lån enligt bankens gängse villkor, och oftast med stöd av en garanti från gemenskapens budget.

Euratomlåneinstrumentet kan utnyttjas för finansieringsändamål i medlemsstaterna och i vissa tredje länder vid tidpunkten för beslutet (Armenien, Bulgarien, Tjeckien, Ungern, Litauen, Rumänien, Ryssland, Slovakien, Slovenien och Ukraina).

De geografiska områden inom vilka gemenskapen bedriver utlåningsverksamhet visas i bilagan (se tabell 2.1).

2.2. Gemenskapens makroekonomiska stöd

Makroekonomiskt stöd i form av lån är till sin karaktär exceptionellt och ingår som ett led i det internationella samfundets ansträngningar att, i samarbete med Bretton Woods-institutionerna, stötta betalningsbalansen i vissa länder som står inför makroekonomiska problem av övergående art. I gemenskapens fall är detta stöd inriktat på de geografiskt närliggande områdena, som Central- och Östeuropa, västra Balkan och Kaukasus. Utbetalningarna görs på villkor att mottagarländerna uppfyller vissa mål beträffande makroekonomisk stabilisering och strukturreformer. Under dessa omständigheter är det ett begränsat antal transaktioner som genomförs varje år och det är svårt att göra meningsfulla jämförelser mellan olika år vad gäller det beviljade stödets utveckling.

---

[2] Det förekom ingen utlåningsverksamhet från gemenskapen till medlemsstater. Eftersom anslutningen av tio nya medlemsstater ägde rum den 1 maj 2004 betraktades från och med det datumet de garanterade lånen till dessa länder inte längre som externa transaktioner.

De bidrag och lån som utbetalats med stöd av detta instrument förtecknas i bilagan (se tabell 2.2). Information återfinns även i kommissionens årliga rapport om genomförandet av makroekonomiskt stöd till för tredje land[3].

2.3. EIB:s utlåning under 2004 i Central- och Östeuropa, Medelhavsområdet, Asien och Latinamerika samt Sydafrika [4]

Avsnitt 2.3 utgör den årsrapport för 2004 som enligt artikel 2 i rådets beslut 2000/24/EG i gällande lydelse skall överlämnas till Europaparlamentet och rådet.

2.3.1. EIB:s mål och prioriteringar

Banken har varit fortsatt aktiv i **Central- och Östeuropa** under 2004 även om antalet länder som är berättigade till finansiering enligt föranslutningsavtalen minskade efter utvidgningen den 1 maj. Efter detta datum fortsatte banken sin verksamhet i de kvarvarande anslutande länderna och kandidatländerna (Bulgarien, Rumänien, Kroatien och Turkiet) och gav även fortsatt stöd till investeringar i länderna i västra Balkan inom olika sektorer (infrastruktur, små och medelstora företag/mikrofinansiering osv.).

Under 2004 fortsatte banken sin verksamhet genom den särskilda utlåningsinsatsen för utvalda miljöprojekt i ryska Östersjöregionen och fortsatte samtidigt att förbereda nya utlåningsmandat som täcker lånetransaktioner i Ryssland, och, för första gången, även Vitryssland, Moldova och Ukraina[5].

EIB prioriterar att förbättra, modernisera och utveckla kommunikations- och energisektorn genom att fästa särskild vikt de transeuropeiska näten (TEN). Banken inriktar sig på de väg- och järnvägskorridorer som framhölls som prioriterade utvecklingsområden på medellång sikt vid den alleuropeiska konferensen för transportministrarna.

Miljöfrågor i samband med EIB-projekt, liksom rena miljöprojekt, prioriteras inom ramen för den gradvisa anpassningen av de berörda ländernas lagstiftning till EU-lagstiftningen. Banken stödjer även små och medelstora företag och andra näringslivsinitiativ, särskilt utländska direktinvesteringar, antingen direkt eller genom bankens globala lån, särskilt då detta inbegriper partner från EU.

I **Medelhavsområdet** bedrivs bankens utlåning enligt mandat genom lånefaciliteten för investeringar och partnerskap mellan Europa och Medelhavsområdet (FEMIP) och sker främst inom ramen för Europa-Medelhavspartnerskapet till stöd för mottagarländernas ekonomiska utveckling. Bankens utlåning stödjer individuella investeringsprojekt och, genom globallånesystemet, mindre projekt samt små och medelstora företag, samtidigt som den stärker den finansiella sektorn i de olika länderna.

---

3 KOM(2005) 245 och bilagor SEC(2005)747.

4 Rättslig grund: Rådets beslut 97/256/EG, 98/348/EG, 98/729/EG, 99/786/EG, 2000/24/EG ändrade genom 2000/688/EG, 2000/788/EG, 2001/777/EG och 2001/778/EG.

5 Ett nytt mandat för 500 miljoner euro godkändes av rådet den 22 december 2004 (2005/48/EG), vilket nu genomförs.

Utöver EIB:s utlåning enligt mandatet EuroMed II 2000-2007 och på rådets begäran har banken fortsatt med sitt program för lån från egna medel, utan budgetgarantier, inom ramen för lånefaciliteten i Europa-Medelhavspartnerskapet.

EIB:s utlåning från egna medel enligt mandatet kompletteras därutöver med räntesubventioner (för lån inom miljösektorn) och med riskkapital från EU:s budgetmedel som förvaltas av banken. Detta är en följd av inrättandet 2003 av stödfonden för tekniskt bistånd inom ramen för investeringar och partnerskap mellan EU och Medelhavsområdet (FEMIP) som utnyttjar medel som garanterats av Europeiska kommissionen enligt MEDA-förordningen.

FEMIP förstärktes under 2004 genom skapandet av ett särskilt anslag för att möjliggöra utökade samrisktransaktioner samt en förvaltningsfond, liknande andra internationella finansiella instituts särskilda samfinansieringsfonder.

Utlåningen fortsatte inom det särskilda åtgärdsprogrammet för Turkiet och tillgängliga medel har nu fullt ut tagits i anspråk.

I **Asien och Latinamerika** finansierar banken projekt som är av ömsesidigt intresse för gemenskapen och de berörda länderna, t.ex. samfinansiering tillsammans med initiativtagare till EU-projekt, tekniköverföring, samarbete på energi- och miljöområdet.

I **Sydafrika** är bankens målsättning att bidra till ett lyckat genomförande av landets program för återuppbyggnad och utveckling.

En sammanfattning av EIB:s verksamhet utanför Europeiska unionen sedan 1999 finns i bilagan (se tabell 2.3.1).

2.3.2. EIB:s utlåning

Fördelningen per land och sektor finns i bilagan (se tabellerna 2.3.2 a–d).

2.3.3. Riskdelning

Enligt rådets beslut 2000/24/EG[6] i gällande lydelse skall gemenskapens garantier täcka 65 % av det sammanlagt tecknade lånebeloppet. Enligt gällande överenskommelser om riskdelning täcker gemenskapsgarantin alla former av risker när det gäller lån till suveräna stater (statliga garantier), medan den endast täcker politisk risk när det gäller andra lån (icke-statliga garantier). Banken skulle bara åberopa gemenskapsgarantin för ett enskilt lån om dess intresse inte kan tillgodoses genom den individuella projektgarantin för det lånet.

Fördelningen per land och sektor återfinns i bilagan (se tabellerna 2.3.2 a–d).

---

[6] Genom rådets beslut 2000/24/EC, i dess ändrade utformning, uppmanas banken ”att sträva efter att i största möjliga utsträckning täcka den kommersiella risken på 30 % av sin utlåning enligt detta beslut från icke-statliga garantier på grundval av individuella regionala mandat. Denna procentsats skall utvidgas när så är möjligt och såvitt marknaden tillåter”. Under 2004 fortsatte banken att arbeta mot riskdelningsmålet.

2.3.4. Samarbete med andra institutioner

I de länder som var kandidatländer för EU-medlemskap fram till utvidgningen den 1 maj 2004 och på löpande basis i de anslutande länderna och kandidatländerna bedrivs bankens utlåning inom ramarna för EU:s program för stöd till kandidatländerna inför anslutningen, särskilt i form av finansiering av investeringar för att integrera kandidatländernas infrastrukturer med EU:s samt för att stödja små och medelstora företag. Projekten samfinansieras med andra institutioner såvitt detta är möjligt. Bankens verksamhet utgör således en del i en samlad strategi som följs i nära samarbete med kommissionen och, där så är lämpligt, med de internationella finansiella institut som är verksamma i området.

Banken har ett nära och fruktbart samarbete med Phare/Ispa-programmet, något som är mycket uppskattat av mottagarländerna. Förutom ofta förekommande stöd från Phare under investeringsplaneringsfasen för att säkerställa att de projektstudier och det tekniska bistånd som krävs till stöd för EIB-projekten tillhandahålls, samarbetar banken även med Phare vid samfinansiering av infrastrukturprojekt.

Samfinansieringsbidrag till projekt som finansierades av EIB under 2004 visas i bilagan (tabellerna 2.3.4 – 2.3.6). Ytterligare projekt samfinansierades inom ramen för bankens lånefacilitet inför anslutningen, vilken inte omfattas av denna rapport.

2.4. Utlåning till länder som skrivit under Lomékonventionerna och Cotonouavtalet

EIB:s totala utlåning till AVS-länder och ULT uppgick 2004 till 440 miljoner euro, varav 62 miljoner euro ur bankens egna medel och 378 miljoner euro i form av riskkapital. (se tabell 2.4)[7].

3. BUDGETKONSEKVENSER AV UTLÅNINGEN

Utlåningen påverkar gemenskapsbudgeten i de fall då den medför garantier ur budgeten, räntesubventioner eller sker under särskilda villkor som gör att den utgör en risktransaktion för långivaren.

3.1. Garantier ur budgeten

Den 22 december 2004 beslöt rådet att bevilja en gemenskapsgaranti till Europeiska investeringsbanken för att täcka förluster avseende lån till vissa typer av projekt i Ryssland, Ukraina, Moldova och Vitryssland (2005/48/EG). Det sammanlagda taket för de krediter som lagts upp skall vara 500 miljoner euro och EIB skall åtnjuta en extraordinär gemenskapsgaranti på 100 %.

Den 22 december 2004 beslöt rådet att ändra beslut 2000/24/EG i syfte att beakta utvidgningen av Europeiska unionen och den europeiska grannskapspolitiken (2005/47/EG).

De nya taken för respektive region är följande (belopp i euro):

---

[7] EIB:s årsrapport om investeringsfaciliteten i Cotonouavtalet om partnerskap mellan AVS-länderna och EU. http://www.eib.org

EU:s sydöstra grannländer	9 185 miljoner
Medelhavsländerna	6 520 miljoner
Latinamerika och Asien	2 480 miljoner
Republiken Sydafrika	825 miljoner
Turkiet	450 miljoner

Sammanlagt får ett lånebelopp på högst 19,460 miljoner euro täckas av gemenskapsgarantier och garantierna täcker då endast 65 % av det totala utlånade beloppet (jämfört med 70 % enligt det tidigare mandatet). Enligt de nya bestämmelserna är EIB också skyldig att i möjligaste mån söka garantier från sina finansiella intermediärer (på kommersiell basis), och skall eftersträva att sådana garantier täcker 30 % av det samlade utlåningstaket (jämfört med 25 % enligt det tidigare mandatet).

Detta garantiprogram löper ut den 31 januari 2007, men kan automatiskt förlängas med sex månader i taget om utlåningstaket inte har uppnåtts.

Kommissionens budget täcker dessutom 65 % av ett maximalt belopp på 600 miljoner euro till Turkiet (Terraprogrammet), vilket beviljades utan riskdelning.

Under 2004 (det femte året för det nya mandatet) tecknade EIB låneavtal för totalt 2 844 miljoner euro och ökade därmed det totala lånebeloppet i det nya mandatet till 13 620 miljoner euro, vilket motsvarar 70 % av utlåningstaket, med en riskfördelning motsvarande 20,8 % av de tecknade lånen.

En närmare redogörelse för situationen i fråga om de olika garantiåtagandena återfinns i kommissionens halvårsrapporter om garantier som berör den allmänna budgeten [8].

3.2. Räntesubventioner

Räntesubventioner har ingått som bidragsform i ett flertal gemenskapsprogram såväl inom som utanför EU. På rådets begäran utarbetade kommissionen en övergripande utvärderingsrapport i detta ämne.[9] De flesta av de berörda programmen är vid det här laget fullbordade och påverkar således inte längre budgeten. I tabell 3.2 i bilagan redovisas de program som fortfarande pågår och de räntesubventioner som betalats ut under åren.

3.3. Riskvilligt kapital

Enligt avtalen med Medelhavsländerna och Lomékonventionen tecknar EIB koncessionslån som omfattas av särskilda bestämmelser om löptid eller skuldkonsolidering, vilket gör dessa lån jämförbara med riskkapitalinvesteringar. När det gäller Medelhavsområdet finansieras denna utlåning genom den allmänna

[8] KOM(2005) 306 och SEC(2005) 915.
[9] KOM(2000) 524, 6.9.2000.

budgeten och vad gäller AVS-länderna genom EUF:s budget. En fördelning mellan transaktionerna redovisas i bilagan (se tabell 2.4).